45. štev. Novomesto 7. novembra 1918. Letnik XXXIV.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8·50 K, za Ameriko 9·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Narodni praznik svobodne Jugoslavije v Novem mestu.

II.

V torek 29. oktobra t. l. je bil vseobči narodni praznik osvobojene Jugoslavije v slovenskem nje delu. Kakor Ljubljana in vsa druga večja mesta, trgi in vasi, tako se je tudi Novo mesto v najkrajšem času sijajno okrasilo in pripravilo za ta veliki dan.

Bil je jasen, solnčni dopoldan. Že na predvečer je bilo vse mesto v trobojnicah našega troimenega naroda. Vsaka hiša, vsako okno, vsaka vrata, hodniki, itd. — vse je bilo v zastavicah in v zelenju. Ravno tako je bila okrašena cela Kandija onostran Krke. Najlepši je bil Veliki trg v mestu, posebno okusno je bila okrašena Mestna hiša, umetniško najlepša stavba v Novem mestu. Ves sijaj te zunanje slike je še povzdignila električna luč pred Mestno hišo, ki je bila ta večer jaka kakor malokedaj. Tudi zasebne hiše so imele krasen nakit iz cvetja, zelenja in zastavic ter lepo razsvetljavo, kakor n. pr. Barboričeva, Malovičeva, Straškova in še mnoge druge.

Čast novomeškim in kandijskim slovenskim ženam in dekletom, ki so pokazale toliko vnemo pri okraševanju mesta!

Že zgodaj zjutraj na dan narodnega praznika so se začele polniti ceste in ulice. Videl si može in žene, ki so prišli ure daleč peš; drugi so si priredili zelo mično velike vozove za slavnostno to priliko in voz za vozom se je ustavljal v predmestjih. Mogočne trobojnice so plapolale nad vozovi in vesele dolenjske in druge narodne pesmi so odmevale v čisti jutranji zrak. Nad vse lične so bile mnogobrojne narodne noše, ki so jih nosila brhka dolenjska dekleta z radostjo v srcih in z veselim smehom na zdravih in ljubkih licih. Gotovo najlepši del mlade Jugoslavije na Dolenjskem! Prihajala so društva iz raznih krajev, gasilna in zabavna in kulturna, pevci in pevke, preprosti ljudje in razumništvo iz trgov in mest. Nad vse častno je bilo seveda zastopano naše vrlo narodno učiteljstvo. Zlasti pevske točke pri obhodu so se izvrševale pod vodstvom naših učiteljev uprav izborno. Obhoda se je prav tako odlično udeležila narodna duhovščina iz mesta in vse okolice. V sprevodu smo opazili tudi mil. gosp. prošta dr. Elberta.

Bila je to zares celotna slika vsega dolenjskega naroda v najlepši slogi. Nehote si vzkliknil ob tem krasnem prizoru: **Ideja, ki je to slogo in harmonijo brez vsake agitacije prizvala v življenje, mora biti zmagovalna! Ni je sile, ki bi jo mogla trajno izpodriniti!**

Blagor mu, kdor je v njeni službi z vsem svojim mišljenjem in prepričanjem!

Novo mesto kakor tudi Kandija je bilo skoro vse do zadnjega zdravega prebivalca na trgu. Vsa društva so se zbrala pred Mestno hišo okrog svojih društvenih praporov. Sokolska zastava je čez štiri dolga leta teme in sramote vsegermanske brutalnosti zopet zmagoslavno zavihrala na javnem trgu dolenjske metropole. (Dober teden prej se po modrosti enega izmed grobokopov bivše stare Avstrije, grofa Attemsa, pri pogrebu načelnika Gregorca ni smela razviti.) Novomeški Sokol je nastopil polnoštevilno, v kolikor ni strahota vojske razredčila njegovih vrst. Neustrašeno je manifestiralo za svobodno Jugoslavijo vse naše višje in nižje uradništvo z nekaterimi izjemami, ki še koreninijo v preteklosti in se sedanjosti najbrž sploh ne bodo mogle privaditi. Tujčeva peta je bila pač tako kruta in dosledna, da je vzgojila v teku dolgega robstva celo sužnje iz prepričanja. „Moj oče tlačan, jaz tlačan, Ti, sinko, si v robstvo vkovan, Tlačani na svet se rodimo, Tlačani ga spet zapustimo!“ Tako je naslikal najsilnejši glasnik naše svobode veliki Anton Aškerc našo usodo v preteklosti, ki je — čast in hvala Večni Pravici — za vse večne čase končana.

Kaj ljubka je bila naša šolska mladina ljudskih in srednjih šol obojega spola, noseč v rokah zastavice vseh treh delov našega naroda, vzklikajoč naši svobodi in prepevajoč narodne himne slovanske. Vsa ogromna množica ljudstva na Glavnem trgu pred začetkom obhoda je znašala nad 8000.

Ob 9. uri je celebriral v kapiteljski cerkvi sam mil. g. prošt dr. Elbert pontifikalno mašo za srečno bodočnost naše Jugoslavije. Med sv. mašo je zopet pokazal mojster Hladnik, kaj zna on in njegov cerkveni pevski zbor. Cerkev je bila natlačeno polna ljudstva.

Ob 10. uri se je vršila v Mestni hiši pod predsedstvom mestnega župana g. Rosmana **slavnostna seja občinskega sveta.** Navzoč je bil tudi zastopnik krajevnega odbora Narodnega Veča za Novo mesto g. Davorin Majcen — in zastopnik kraj. odb. za Kandijo g. Fr. Šuklje.

G. župan je nagovoril polnoštevilno zbrani občinski zastop približno s temi-le besedami:

Konec je tisočletnega suženjstva našega naroda, napočil je naš dan, dan svobode in ujedinjenja vsega jugoslovanskega naroda. S hvaležnostjo se spominjam danes na tem mestu tistih mož, ki so nam gradili naš jugoslovanski dom. Pred vsemi našega prvoboritelja Dr. Jan. Ev. Kreka, ki je prvi spregovoril odrešilno besedo o naši svobodi takrat, ko nas je tlačil vojaški absolutizem in preprečil vsak svoboden dih slovanskih narodov stare Avstrije. Slava Dr. Kreku! (Trikraten Slava!) Prav tako smo hvaležni našemu vladiki knezu in škofu Dr. Jegliču, ki je bil proti vsem oviram odzgoraj trden, kakor gorenjska skala. Najbolj se je potrudil za našo novo državo z neumornim delom naš načelnik Jugoslovanskega kluba Dr. Korošec in njegovi tovariši v klubu. Narod jim bo večno hvaležen. Ves ta ogromni trud naših mož pa bi bil ostal brez tega sijajnega uspeha, ako bi se ne bil o pravem času oglasil s svojo odločilno besedo o resnični ravnopravnosti, ne taki, kakor so jo uživali narodi v bivši Avstriji, največji mož sedanje zgodovine Wilson. Trikrat slava temu možu, katerega ime bodo blagoslavljali še pozni rodovi! (Slava Wilsonu!) Še eno besedo za slovo! Mladi naš vladar je užival pri nas dokaj simpatij! Mogoče, da bi bilo lahko vse drugače ž njim, ko bi ne bil imel tako ničvrednih svetovalcev. Edini Hohenlohe je bil nekaj bolj pameten, a izginil je čez nekaj tednov iz vrste cesarskih svetovalcev. Tako smo se poslovili. Stopamo v novo življenje v novi naši državi, kjer bomo sami gospodarji na svoji zemlji. Srečni smo, da smo doživeli ta dan. Obljubimo si danes slovesno, da bomo vsi, če tudi pristaši raznih strank, stvarno in mirno delali v prid naši Jugoslaviji. Nikdar se naj ne pojavi več tista strastna osebna borba nekdanjih dni, ki so minuli! Tako bo Jugoslavija srečna domovina kulturnega naroda!

Glasovi odobravanja in živahni Živio- in Slava-klici so spremljali županove besede.

Na predlog g. župana, ki je izjavil, da je odslej naša najvišja narodna instanca Narodno Veče v Zagrebu, kateremu smo vsi na razpolago, se podari Narodnemu Veču 1000 kron. Soglasno in z velikim odobravanjem sprejeto.

Sklene se tudi na predlog g. župana, da se imenuj naše mesto odslej izključno le Novo mesto. Staroavstrijsko birokratično spako Rudolfovo-Rudolfswert smo pokopali za vedno.

Nato zaključi g. župan to velepomembno zgodovinsko sejo občinskega sveta.

Med tem časom se je napolnil zadnji prostor velikega Glavnega trga s tisoči in tisoči ljudske množice, ki so se zgrnile tudi v vse stranske ulice na vse strani prostranega trga.

Občinski svet z županom na čelu stopi iz zborovalnice pred Mestno hišo, kjer je bil govorniški oder.

V imenu krajevnega odbora Nar. Veča za Novo mesto je nagovoril zbrane množice ljudstva odbornik g. Davorin Majcen:

Narod jugoslovanski! V imenu naše najvišje narodne oblasti Narodnega Veča Vas vse, ki ste prišli k tej zgodovinski manifestaciji od blizu in daleč, najsrčnejše pozdravljam. Danes obhajamo praznik, kakor ga naš narod v svoji dvetisočletni zgodovini trpljenja in grenkobe še nikdar ni doživel; naša manifestacija velja največji in najvzvišenejši ideji, za katero se je kedaj boril človeški rod na zemlji. Praznujemo praznik svojega vstajenja, svoje svobode! Kolikokrat so naši naj-

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku † Janka Müha. (19.)

Župnik je nadaljeval v slovenskem jeziku: „Raduj se Kraljica nebes!“ In ko so pevci nadaljevali to pesem prav tako v slovenskem jeziku, sem bil naravnost očaran. V slovenskem jeziku so peli zahvalno pesem, prav tako so se opravile molitve pri blagoslovu v slovenščini. Kaj sličnega se ne čuje pri nas na Kranjskem. S staro, a vedno lepo velikonočno pesmijo „Zveličar naš je vstal iz groba“ so pevci zaključili prisrčno velikonočno slovesnost. Petje je vodil domači nadučitelj, pele so pa pevke in naši fantje. Na kmetih že zlepa nisem čul tako ubranega cerkvenega zbora.

Kmalu po Veliki noči je došla vest, da bo nadzoroval polk ekscelenca Wurm. Šele ob enajstih dopoldne smo prejeli to obvestilo, a inšpekcija se je imela izvršiti ob štirih popoldne. Torej že v nekaj urah je bilo treba vse urediti za sprejem visokega vojaškega dostojanstvenika. To je delo! Ob polu treh sva odšla s poveljnikom na prostor, ki je bil določen za sprejem. Podpolkovnik Montjoye je uredil ves polk, ki je bil že tam. Takoj na to je došel še polkovni adjutant nadporočnik Mahr, ki je odredil še nekatere podrobnosti.

Točno ob štirih je naznanila tromba, da prihaja ekscelenca. Pridrdral je avtomobil, in godba je zaigrala cesarsko himno. Pregledovanje se je izvršilo zelo natančno. Ekscelenca se je zamudil pri vsaki stotniji gotovo deset minut. Govoril je s častniki in moštvom ter se zanimal za malenkosti, za kakršne bi se kdo drugi ne brigal. Odlikovance je posebej poklical k sebi ter vsakega posebej izprašal, kdaj, kje in za kako hrabrost je prejel odlikovanje. Ko je bilo tudi to končano, je ekscelenca velel častnikom, naj postavijo polk okrog njega. Ukazal je dalje, naj kdo izmed gospodov, ki gladko govori slovensko, pristopi k njemu. Med onimi, ki so se hoteli izmuzati, sem bil tudi jaz, a že je zaklical moj poveljnik podpolkovnik Montjoye: „Poročnik Muha!“ Kaj sem hotel? Moral sem se javiti.

Ekscelenca je pozdravil dični gorski strelski polk št. 2, prejšnji slavni domobranski polk št. 27. Pohvalil je čudovito hrabrost tega polka v vseh bojih. Ko je končal, me je pozval, naj vsebino njegovega govora ponovim v slovenščini. Govoril sem, a sam ne vem, kako. Tovariši so mi pozneje častitali, češ da sem govoril navdušeno.

Končno je ekscelenca zbral okrog sebe vse častništvo in mu častital h krasnim uspehom polka. Častnike-učitelje je še posebej nagovoril. Kratka vsebina njegovega govora je: „Posebno me veseli, da je med častniki tega polka toliko ljudskošolskih učiteljev. Pozdravljeni, vzgojitelji naroda, vzgojitelji državljanov! Glejte, v vaših rokah je usoda domovine!“

V najlepšem spominu mi bodo ostale te besede. Vzbudile so v meni ponos, da sem učitelj, vzbudile so zavest, da je ta stan sicer težaven, a lep.

Proti koncu aprila smo priredili veselico v korist vdovam in sirotam padlih junakov. Pa kar ves teden smo jo potegnili. No, kaj takega menda še ni izvedlo nobeno podjetje. Vsak dan dopoldne so se vršile običajne vojaške vaje, a vsako popoldne se je ob štirih pričela veselica. Na vasi sta stala dva slavoloka, pri cerkvi je bila lična trafika, metalnica obročkov za dobitke, plezalno drevo, fotografični atelje in gostilna pri „Planinskem Janezu“. Povsod se je gnetlo vojakov in civilistov, povsod je vladalo živahno razpoloženje.

Obilo smeha je vzbudilo dobro maskirano „reklamno društvo“, ki je s harmoniko, zvoncem in renjami vabilo ljudi na veselico.

V dolinici zunaj vasi se je vršil „petoboj“ pod vodstvom poročnika Jezerška. „Petoboj“ obstoji iz prostega teka, skakanja v višino in daljavo ter iz metanja ročnih granat. Stvar ni smešna, temveč resna in zanimiva. Nastopilo je 25 izbranih fantov telovadcev.

Omeniti moram še „Martina Debeluharja“, ki je uganjal burke, s katerimi je tudi najbolj nataknjenega sitneža spravil v dobro

plemenitejši duhovi v trpkosladki naši materinščini izražali bolestno hrepenenje po zlati svobodi našega rodu! Danes nam je v istini zasijala v krvavem svitu svetovne borbe zlata njena zarja. Raduj se, narod, prišlo Ti je odrešenje!

Prva svobodna beseda v svobodni Jugoslaviji bodi posvečena našim strašnim žrtvam, katerih kri je bila prelita za Jugoslavijo in za nikogar in za nič na svetu kakor za Jugoslavijo in njeno popolno ujedinjenje in svobodo. Strašne so bile v „letih strahote“, kakor jih označuje Ivan Cankar, žrtve naroda **Srbov, Hrvatov in Slovencev.** Na bojni poljani in v zaledju je kosila smrt, je uničevala beda in bolezen, je davila rabeljska justica zbesnelega velenemškega militarizma sinove in hčere naše Jugoslavije. Domovina jim ostane vsem večno hvaležna, vse žrtve so posvečene največji ideji, najsvetejšemu vzoru jugoslovanskega naroda in vsega kulturnega človeštva. Večen jim spomin!

Druga naša svobodna beseda bodi izraz najglobokejše hvaležnosti našim prvoboriteljem in voditeljem, vsem brez izjeme, ki so vztrajali v tem velikem boju do konca na svojih odgovornih mestih. Narod jih pozna in jih ne pozabi nikdar. Spomenik so si postavili sami s svojim neumornim in kristalno značajnim delom. Njihov spomenik, v katerem bodo v veke vklesana njihova imena, je ujedinjena in svobodna velika Jugoslavija. Hvala in slava njim!

Temne sile germanskega imperijalizma so nam grozile s poginom. Sami bi jim ne bili kos. Srečna zvezda naše domovine in vsega človeštva pa je združila v silno koalicijo malone vse kulturne narode sveta, ki so s svojimi gmotnimi in duševnimi silami za vedno treščili ob tla zmaja velenemške požrešnosti in nasilnosti. Onostran velikega morja pa je vstal politik-prorok novega blagovestja vsem kulturnim narodom Wilson ki je zaklical, da odmeva po vsem svetu: **Najmanjši izmed narodov je enakovreden in enakopraven največjim! Živi naj svoje življenje po svoji lastni volji! Ni je sile nad njim ali izven njega, ki bi ga vklepala v spone! Samoodločba narodov velja!** Bratje in sestre! To je bila beseda besed, balzam dušam vseh ponižanih in razžaljenih narodov! Večna slava našemu rešitelju Wilsonu, večna slava kulturni zvezi narodov, zlasti viteški Franciji in silni Angliji! (Gromoviti Slava-klici po celem trgu.)

Narod jugoslovanski! Naša današnja slovesna manifestacija ne sme v nobenem oziru biti poulična demonstracija; saj bi le oskrunila mlado svobodo našega novega jugoslovanskega doma, ki nam je zgrajen in zasiguran za vse večne čase.

Naj živi, se razvija in cvete naša Jugoslavija!

Zbrane množice so med tem govorom in zlasti ob koncu viharno manifestirale in vzklikale v slavo Jugoslaviji, njenim graditeljem in zaveznikom. Bil je to pravi orkan ljudskega navdušenja, kakor ga novomeški Glavni trg še ni nikdar doživel.

G. župan Rosman se nato še v kratkih in krepkih besedah spominja obeh glavnih voditeljev in prvoboriteljev dr. Jan. Ev. Kreka in dr. A. Korošca. Množica burno nazdravlja obema. Nato se razvrsti sprevod.

Slavnostni sprevod je otvoril Sokol in Orel na konju; sledila so društva z zastavami in z godbo, občinski zastop, ljudska šola, gimnazija, dekleta v narodnih nošah in vse drugo občinstvo v pestri, nedogledno dolgi vrsti. Pomikal se je sprevod od Glavnega trga po Ljubljanski cesti do okrajnega glavarstva, potem nazaj mimo ženske bolnice in pošte po Ljubljanski cesti in Glavnem trgu črez most v Kandijo do Klemenčičeve hiše, od koder je krenil mimo sejmišča do Kandijske bolnice in potem zopet nazaj črez most na Glavni trg pred Mestno hišo, kjer se je razšel. Med sprevodom je vladalo ves čas slavnostno navdušenje, pevci so peli slovanske himne in naše narodne, razlegali so se viharni klici Jugoslaviji, Wilsonu, našim poslancem, zlasti dr. Korošcu in dr. Kreku. Pevci pod vodstvom mojstra Hladnika so dovršeno peli krasne moške zbore: pred mestno hišo „Hej Slovani“, pred okr. glavarstvom „Lepa naša domovina“, na mostu „Buči, buči, morje adrijansko“, v Kandiji „Od Urala do Triglava“ in „Slovenec sem“, pred razhodom na Glavnem trgu je pel celi trg himno „Hej Slovani“, ki je mogočno donela tja proti Gorjancem. Tudi ženski zbori so se lepo proizvajali med obhodom.

Pred okr. glavarstvom se je sprevod ustavil in g. župan Rosman je nagovoril množico ter oznanil, da se imenuje naše mesto dalje samo „Novo mesto“. Z okrajnega glavarstva je pozdravljal g. glavar dr. Vončina s soprogo in otroci. Pri ženski bolnici, ki je bila tudi prav mično okrašena, so čč. usmiljenke in bolniki navdušeno pozdravljali raz oken obhod, kar je ganljivo vplivalo na množico vdeležencev, ki so jim klicali v zahvalo gromovit Živio. Pred Klemenčičevo hišo v Kandiji sta govorila množici, ki se je za trenotek ustavila, gg. Šuklje in Zurc; prvi je govoril o naši dolenjski zgodovini trpljenja in suženjstva, drugi je proslavljal naše voditelje dr. Kreka, Korošca ter vse naše poslance in pred vsem knezoškofa dr. Jegliča. Viharni Živio-klici so spremljali izvajanja obeh govornikov.

Ves čas tega impozantnega obhoda je vladalo viharno radostno razpoloženje; mlado in staro, otroci in starci, mladina in resni možje — vse je bilo pod vtisom velikega zgodovinskega praznika, kakoršnega še doslej nikdar ni praznovalo naše prijazno Novo mesto.

Vladal je ves čas najlepši red. Delo je počivalo, trgovine so bile zaprte. Ves popoldan je bilo v mestu veselo življenje. Zvečer je bila v Narodnem Domu ljudska veselica, ki so se je udeležili vsi sloji. Oglašali so se govorniki, nastopali so pevci in pevke, rajalo in plesalo se je, klavir in harmonika je prišla do veljave, bila je zares ljudska, narodna veselica. M.

---

voljo. Kamor je šel, vse je drlo za njim. Zrelih dovtipov mu ni nikoli zmanjkalo.

Takole nam poteka življenje zdaj v veselju, zdaj v bridkosti. Pehamo se z bojišča na bojišče in željno pričakujemo rešitve. Kdaj se bo pač izmodril nesrečni, zaslepljeni človeški rod? Bodem li dočakal konca? O, morda pride kmalu čas, ko mi bo sovražna svinčenka končala trpljenja polno življenje. In preselil se bom v kraj, kjer vlada večni mir, neskaljena ljubezen.

Konec.

S tem končamo spis, ki smo ga sestavili po dnevniku pokojnega Janka Muha. Obliko dnevnika smo opustili in le zanimivejšo snov smo združili v primerna poglavja, da tako dobi občinstvo jasno sliko o življenju naših junakov na bojnem polju, kar smo že v uvodu omenili. Upamo, da smo svoj namen vsaj deloma dosegli.

Cenjeni čitatelji naj blagohotno oproste napake, ki so jih opazili, zakaj spis se je sestavljal sproti in ni bilo časa za temeljito korekturo.

Državljani!

Predsedništvo Narodnega veča v Zagrebu kot vrhovna oblast države Slovencev, Hrvatov in Srbov je na predlog Narodnega sveta v Ljubljani za Slovenijo imenovalo to-le vlado:

Predsednik: **Josip Pogačnik.**

Oddelek za notranje zadeve: **Dr. Janko Brejc.**

Oddelek za prehrano: **Dr. Ivan Tavčar.**

Oddelek za uk in bogočastje: **Dr. Karol Verstovšek.**

Oddelek ze pravosodje: **Dr. Vladimir Ravnihar.**

Oddelek za socialno skrb: **Anton Kristan.**

Oddelek za finance: **Dr. Vekoslav Kukovec.**

Oddelek za promet: **dr. Pavel Pestotnik.**

Oddelek za industrijo in trgovino: **Dr. Karol Triller.**

Oddelek za javna dela in obrt: **Inženir Vladimir Remec.**

Oddelek za poljedelstvo: **Prelat Andrej Kalan.**

Oddelek za narodno obrambo: **Dr. Lovro Pogačnik.**

Oddelek za zdravstvo: **Dr. Anton Brecelj.**

Vlada si je svesta, da je prevzela za prehodno dôbo do končne ureditve naše edinstvene države težko in odgovorno dolžnost.

To dolžnost bo mogla vršiti le s pomočjo in podporo Vas vseh.

Državljani! Združite vse svoje sile v blagor naše domovine!

Vzdržujte red in mir!

Vsi dosedanji zakoni in naredbe ostanejo še nadalje v veljavi, enako vse narodne vojaške in civilne oblasti ter uradi, dokler vlada drugače ne ukrene.

Nihče ni upravičen si sam delati pravice.

Rojaki, spoštujte imetje, čast in poštenje drugorodnih sodržavljanov.

Vojaki, bodite na službo domovini; gre za Vaš lastni dom!

Zvesti velikim načelom, v imenu katerih smo dosegli svojo svobodo, Vam vlada obljublja, da hoče zvesto služiti narodu.

Ljubljana, 31. oktobra 1918.

Josip Pogačnik, l. r.,
predsednik.

Uradi odsekov narodne vlade SHS v Ljubljani

se nahajajo v naslednjih poslopjih:

Predsedstvo: deželna vlada.
Notranje zadeve: deželna vlada.
Finance: finančno ravnateljstvo.
Pravosodje: justična palača.
Kmetijstvo: Kmetijska družba.
Nauk in bogočastje: deželna vlada.
Javna dela in obrt: deželni stavbni urad Turjaški trg.
Trgovina in industrija: deželni dvorec.
Prehrana: deželna vlada.
Promet: glavni (južni) kolodvor, I. nadstropje.
Narodna obramba: deželni dvorec.
Zdravstvo: deželna vlada.
Socialno skrbstvo: kazina.

Oklic prebivalstvu!

Ko smo se Slovani še morali boriti za nemško nadvlado, za svojo sužnost, za očetnjavo brezmaterinega jezika, niste motili nikjer javnega reda, poslušni ste bili svojim tlačiteljem in dajali, dasi neradi, živila, ki so se izvažala po večini na Nemško.

Tembolj je Vaša dolžnost, da zdaj, ko ste svobodni Jugoslovani, ne oskrunite naše mlade, nežne svobode z nasilstvi, izgredi in neplodnim zabavljanjem. Veselite se svobode dostojno in ne z izgredi, ki bi se jih morali sramovati v dno duše.

Takisto dajajte upravičenim organom živila, ki jih bodo dobili le Slovani in ki so nujno potrebna za prehrano domačinov, dokler nam ne priskoči na pomoč ententa z živili. Saj je daleč po svetu znano mehko in usmiljeno srce Slovanov, posebno slovenskih žená.

Apeliram na Vašo razsodnost in rodoljubje in upam, da ne bo treba poseči po strožjih ukrepih, n. pr. popolne zatvoritve gostilnic, prisilnih rekvizicij itd.

Pokažite, da ste sinovi ne samo svobodnega, ampak tudi kulturnega naroda!

Narodno štacijsko poveljstvo v Novem mestu.

V svobodni Jugoslaviji.

I.

Ko sem se vračal z narodnega praznika, sreča me prijatelj iz Podgorja in me s skrbjo vpraša, če bomo tudi v svobodni Jugoslaviji mleli „na karte“ in, kako se tako nasilstvo spravi v sklad s svobodo.

Da, prijatelj iz Podgore, ali veš, kedo je svoboden? Poglej sebe, poglej svojo ženo, svojo družino! ali ste svobodni? ali lahko delate, kar se Vam vsakemu posamezno ravno zljubi? Ukažeš kaj dekli, odrediš kaj v gospodarstvu, pa se Ti ne ugodi, ali vsaj ne, kakor bi rad imel; jeziš se in moraš sam napraviti; seveda zato zaostane delo, ki bi ga bil sicer sam opravil. — Trudna se Ti vrne žena s polja; kako bi se odpočila ponoči! Pa ne, otrok joka celo noč; ali je bolan, ali tako poreden, to je vseeno: svobodna žena ni bila, ker je morala podrediti svojo voljo drugemu. — Hlapec bi šel rad v nedeljo popoludne na vas; ukažeš mu, da mora ostati doma in paziti na kravo, ki je na času. Ali je bil svoboden? Pa ne samo v družini je svoboda omejena; ozri se okoli sebe po vasi: danes moraš Ti sosedu pomagati, jutri on Tebi, pojutrišnjem oba tretjemu. In v vedno večjih krogih se Ti kaže ta odvisnost, če misliš na občino, deželo, državo.

Na drugi strani pa moraš tudi priznati, da imaš pravico, da za vso tisto svobodo, kar je žrtvuješ svojemu bližnjemu bodisi v družini, bodisi v občini in državi, zahtevaš enako žrtev od svojega bližnjega. Če pa sam ne žrtvuješ nič, potem tudi od drugod nimaš nič pričakovati. In če to pomislimo, potem po pravici vzkliknemo: „Hvala Bogu, da nismo svobodni!“ Zakaj brez pomoči svojega sočloveka ne obstaneš niti en dan.

„Dobro,“ boš rekel, „ali zato meni vendar ni treba na karte mleti.“ Vidiš, prijatelj, vse naše gospodarsko življenje je stroj, sestavljen iz neštetih kolesec, peres, vzvodov itd. Vzemi v roke žebelj, ki ga tolikokrat rabiš v svojem gospodarstvu; kako je nastal? Kedo je kopal železno rudo zanj, kedo premog, da so to rudo topili, kedo je iz dobljenega železa napravil žebelj, kedo Ti ga je spravil v roke? Po kolikih železnicah se je vozil,

kedo je železnice zidal, kedo vodil stroje, kedo skrbi za red in varnost na železnicah, kedo uči vse te ljudi, da razumejo svoj posel, kedo brani blago po železnicah tatov in roparjev? Kedo oblači vse te ljudi, kedo oblači Tebe? Pa kaj bi izpraševal: poglej okoli sebe, ne boš našel stvarice, ki bi Te ne spravila na dolgo verigo ljudi, ki so imeli opraviti, preden je prišla stvarica Tebi v roke. In vsi ti ljudje imajo od trenotka, ko so prišli na svet, pravico ne samo do zraka in solnca, ampak tudi do živeža in vseh življenjskih potrebščin. Če si ga sami ne morejo pridelavati, mora jim ga dati tisti, ki ga vsled njihove pomoči pridela čez svojo potrebo. To razumeš, prijatelj, kaj ne? Ali na ustnah Ti spet vidim vprašanje: „Pa zakaj bi zato jaz moral mleti „na karte“?“

V mirnih časih je bilo dosti živil, obleke in vsega in vsak je lahko kupil po svoji potrebi; v vojski se je na milijone ljudi odtegnilo delu in se posvetilo jelu in razbijanju in uničevanju. Razume se, da je življenjskih potrebščin moralo zmanjkati; zato se je moral ostanek porazdeliti po enakih deležih. Kedor torej sam ne prideluje, ta je dobil na svojo karto delež, ki je odpadel nanj; kedor pa sam prideluje, ta je smel semleti le toliko, kolikor odpade po tistih zaračunjenih deležih nanj; ostanek mora hraniti za svojega bližnjega. Zato so se vpeljale mlevske karte, ki Ti predpisujejo, koliko smeš doma porabiti, torej semleti.

Vem, da bridko čutiš to krivico, da ne smeš gospodariti svobodno s tem, kar si sam pridelal na svoji zemlji. Ali pomisli, če bodo ljudje, ki sami niso nič pridelali, stradali, bo prišlo do pobojev in ropanja; in izgubil boš še to, kar bi Ti ostalo, če bi oddal predpisani delež. Pa saj imaš menda vendar kaj srca tudi? Menda Ti ni potreba samo groziti, da bi Ti šla ta resnica v glavo?

Razumem Te tudi, da kolneš z nami vsemi to peklensko vojno in vse tiste, ki so priklicali to gorje nad nas. Toda tega ni storila naša sedanja vlada; ta se nasprotno z vsemi močmi trudi, da skrajša in olajša gorje, ki so ga drugi provzročili. Pri tem nehvaležnem trudu moraš — čuješ? moraš tudi Ti pomagati, kar je v Tvoji moči, in magari če treba mleti „na karte“. Če gori na vasi, ni prvo vprašanje, kedo je zapalil, ampak, kedo bo gasil. Če bi se Ti jezil nad našo vlado, ki hoče pogasiti vojni požar, bi bil kakor tisti sosed, ki se jezi nad gasilci, ker mu oblivajo z vodo gorečo hišo. Če hočeš, da se ogenj pogasi, ne tišči rok v žepu, ampak pomagaj; to je ravno tako Tvoja dolžnost, kakor dolžnost vlade; ona mora dajati prava povelja, Ti jih moraš točno izvrševati. Ali razumeš sedaj, zakaj bo treba, če se bo to od naše vlade predpisalo, — mleti na karte?

Domače in tuje novice.

Zahvalna služba božja. V nedeljo dne 3. novembra se je darovala ob 10. uri v kapiteljski cerkvi v Novem mestu slovesna pontifikalna sv. maša v zahvalo, da se je uresničila dolgo gojena želja in da je Bog blagoslovil naš trud, ki nam je prinesel Jugoslavijo. Sv. mašo je bral mil. gospod prošt dr. Elbert. Pred sv. mašo je imel č. g. vikar Žerjav slavnosti primeren govor, katerega je poslušala prenapolnjena cerkev vernikov iz vseh stanov in vseh društev ter šolske mladine z največjim utisom in zadovoljstvom. Govoril je: Jugoslovanski narod, ki praznuje vstajenja dan iz groba suženjstva, moli pred svojim Bogom zahvalno molitev. Med sv. mašo je mojstrsko proizvajal kapit. cerkveni zbor slovenske pesmi in na koncu Te Deum. Po slovesni zahvalnici je zapel zbor in vsa cerkev z njim z globokim občutkom veličastno pesem „Lepa naša domovina“, ki je tako mogočno in prijetno donela v hramu božjem in iskreno segala množici jugoslovanskega ljudstva v dušo in srce, da je bila vsa cerkev popolnoma prevzeta odkritosrčne radosti, domoljubnega veselja in ognjevitega navdušenja za sveto našo svobodno Jugoslavijo.

Kneževski dar. Ljubljanski knezoškof dr. Anton Bon. Jeglič je na dan našega narodnega praznika velikodušno naklonil Narodni galeriji kneževski dar 20.000 K. Slava našemu vladiki!

Šolski praznik v proslavo Jugoslavije. Na novomeški gimnaziji se je praznoval v torek 5. t. m. šolski praznik v proslavo osvoboditve in ujedinjenja naše Jugoslavije. V nemškoavstrijskih sponah narodne sužnosti je pred vsem zdihovalo tudi naše srednje šolstvo. Vladala je povsod v notranjem ustroju srednjih šol nemščina; spričevala, katalogi, konference, zapisniki — vse je bilo nemško. Učni jezik, napol nemški do zadnjih let. Najstrašnejši pa je bil duh avstrijskega lažipatrijotizma in militarizma, ki je posebno v zadnjih letih pil kakor vampir našo kri in nam povzročal naravnost neznosne fizične in psihične muke. Naravna, zdrava narodna vzgoja je bil zločin, resnica se je potvarjala do ostudnosti, milost in naklonjenost se je delila le hinavcem in izdajalcem. Prava sreča za narod je, da je ogromna večina učiteljev in učencev izšla iz tega moralnega avstrijskonemškega močvirja nepoškodovana na svoji jugoslovanski duši, če tudi je trpela pod neznosnim pritiskom tujega gospodarja brez primere. Zarja naše svobode je pregnala za vedno tudi iz naših šol temne pošasti grozne preteklosti. Odslej sicer ne bomo imeli več prisiljenega patrijotizma in hinavske lojalnosti napram tujcem in vseh neznosnih slavnostnih izgredov, ki so izhajali iz njega, pač pa bomo imeli domovino, pravo mater našo Jugoslavijo, kateri bo služila tudi šola po narodnem zakonu srca in razuma. Tega zgodovinskega preobrata se v največji meri zaveda tudi vodstvo novomeške gimnazije, ki ji je v Jugoslaviji gotovo odmenjeno važno mesto za vzgojo in napredek dolenjskega zavoda. G. ravnatelj Jos. Wester je zbral dne 5. t. m. vse učitelje, učence in učenke v gimnazijski risalnici in jim je v daljšem krasnem govoru pojasnil sedanjo in bodočo našo zgodovinsko dobo in nalogo, ki jo ima vršiti v njej šola in mladina v blaginjo in srečo naše ožje in velike domovine Jugoslavije. S trikratnim živio-klicem Jugoslaviji se je končala ta dosedaj najlepša zgodovinska šolska slavnost na naši gimnaziji. Uvedel se je tudi takoj izključno slovenski učni jezik in pouk srbohrvaščine na višji gimnaziji. Nemščini je ostalo provizorno še nekaj ur, dokler se ne izpelja trajna reforma učnega načrta. M.

Žalna slovesnost se je vršila na novomeškem novem pokopališču na praznik Vseh Svetnikov ob 4. uri popoldne in sicer na grobeh v tukajšnjih bolnišnicah umrlih vojakov-junakov. Grobovi so bili ozaljšani z zelenjem in cvetjem. Č. g. vikar Žerjav je v velepomenljivem in ganljivem nagovoru slavil padle junake in jim zagotovil trajen spomin. Omenil je, da so junaki, ki so umirali za našo svobodno domovino, naši učitelji, a mi, njihovi učenci, ki polagamo na njihove preproste gomile v znak hvaležnosti duhovni venec molitev in dobrih sklepov. Nagrobne pesmi, ki jih je dovršeno zapel pevski zbor pod vodstvom gospoda Hladnika je pretresljivo uplival na množico zbranega ljudstva iz vseh stanov. — Duše hrabrih vojakov naj uživajo rajski oddih v kraju večnega miru!

Z novomeške gimnazije. Redni šolski pouk se prične danes, dne 7. novembra ob 8. uri dopoldan.

Pouk na novomeški deški ljudski šoli se zopet prične 11. novembra to je prihodnji pondeljek ob 8. uri.

Promoviral je 30. oktobra 1918 za doktorja teologije na graški univerzi Dolenjec prijor cistercijancev v Zatičini gosp. Avguštin Kostelec.

Krajevni odbor Narodnega Veča za Novo mesto je bil izvoljen na zborovanju dne 27. oktobra t. l. v Narodnem domu. Predsednik je g. Jos. Žmavec, tajnik g. Davorin Majcen in načelnik nar. obrane za novomeški okraj g. Anton Lovše. Zborovanju je predsedoval g. župan Rosman, poročal pa je o potrebi organizacije v našem okraju g. dr. Ciril Ažman.

Posvetovanje županov novomeškega okraja se je vršilo na povabilo krajevnega odbora N. S. za Novo mesto v nedeljo dne 3. novembra t. l. v Mestni hiši novomeški. Predmet posvetovanju je bila obramba oseb in imetja v bližajočih se kritičnih časih nagle demobilizacije. Otvoril je zborovanje tajnik g. Davorin Majcen, pozdravil vse navzoče in na kratko očrtal pomen politične organizacije po občinah. Nato je načelnik narodne obrane g. stotnik Anton Lovše podrobno poročal o celi obrambni akciji v našem okraju. Sledila je živahna debata, ki je pokazala, da bodo naša županstva v teh nevarnih časih storila vse, kar je le mogoče, da se zavaruje naš okraj za vse slučaje nevarnosti.

Posvetovanje Požarne brambe, Sokola in meščanske garde o sodelovanju pri obrambni akciji o priliki hitre demobilizacije se je vršilo v nedeljo 3. nov. t. l. v Narodnem domu. Načelnik nar. obrane g. stotnik Anton Lovše je obširno poročal o potrebnih ukrepih, da bo obramba zadostna.

Občni zbor novomeškega Sokola se vrši v pondeljek 11. novembra 1918 ob pol 8. uri zvečer v Narodnem domu.

Novomeški Sokol je bil v nedeljo dne 3. t. m. z zastavo korporativno zbran na Glavnem trgu pred Mestno hišo. Tačasni starosta dr. Ivan Vasić je v krepkem, jedrnatem nagovoru pojasnil članstvu pomen velike dobe, v kateri se nahajamo, in pozval vse Sokole, da izpolnjujejo v tem času svoje dolžnosti napram domovini v še večji meri kakor dozdaj. Starosta je segel vsakemu članu v roko ter sprejel s tem njegovo zaobljubo. Končal je s slovesno zaobljubo Jugoslaviji, na kar je Sokol odkorakal v Narodni dom.

Štacijski poveljnik v Novem mestu je sedaj domačin g. stotnik Anton Kuder.

Slovesna zaprisega jugoslovanskega moštva in častnikov se je vršila 2. nov. t. l. pred Mestno hišo v Novem mestu. Navdušen govor je imel nadporočnik dr. Ivanetič. Nato je prebral nadporočnik Otmar Skale prisego Jugoslaviji, katero so vsi vojaki ponovili. Končno poda gosp. Skale slehernemu roko v znak prisege. Na trgu se je zbrala velika množica ljudstva, ki je pozdravljalo narodno vojsko.

Uradne ure okrožnega sodišča v Novem mestu. Od 6. nov. 1918 naprej do preklica bode odprt vložni oddelek pri okrožnem kakor tudi pri okrajnem sodišču v Novem mestu ob delavnikih le od 9. ure dopoldne do 1. ure popoldne. — Ob nedeljah od 9. do 12. ure in praznikih od 8. do 12. ure.

Smrtna kosa v Novem mestu: Dne 1. t. m. je umrla ga. Marija Pureber, zaradi oslabelosti vsled starosti, stara 80 let. — Istega dne je umrla za pljučnico v ženski bolnici ga. Alojzija Cvelbar, soproga delavca iz Škocjana, stara 43 let. N. v m. p.!

Srbohrvatski tečaj v Novem mestu. Poznavanje srbohrvatskega jezika je postalo nujno. Sicer smo se z bratom Hrvatom ali Srbom lahko sporazumeli v slovenskem jeziku, a poslej bo vendar treba nekoliko več znanja tudi v hrvaščini. Mestni župan g. Rosman je sprožil misel, da bi se vstanovil srbohrvatski krožek, v katerem bi se dala praktična navodila za učenje srbohrvaščine. Misel je bila vsestransko z veseljem pozdravljena, zanimanje je veliko. G. ravnatelj Wester je na županovo prošnjo rade volje pripravljen, voditi tak učni tečaj (10—12 ur), pristopen vsem meščanskim krogom, moškim in ženskam. Kot pomožna knjiga bi služila dr. Plešičeva Hrvatska knjižnica, I. ali II. zvezek, izšla v Slov. Matici leta 1906 ozir. 1907. Člani Slov. Matice gotovo še hranijo te knjige; nekaj se jih je naročilo v Ljubljani. Kot priročni slovar se priporoča mali Mušićev Hrvatsko-slovenski slovar. Gospôda, ki se namerava tega tečaja udeležiti, naj se prijavi v času od 6. do 10. t. m. pri g. mestnem županu Kakor hitro dospó naročene knjige, se tečaj otvori. Ali se bo rabil I. ali II. zvezek Plešičeve knjige, zavisi od tega, katerega zvezka se bo več nahajalo v rokah udeležencev.

Ljudska predavanja v Novem mestu. G. dvorni svetnik pl. Šuklje je dal pobudo, da bi se v letošnjem zimskem času priredila vrsta predavanj v dobrodelne namene. Na sestanku, ki so se ga udeležili gg. vladni svetnik kot predsednik Narodne čitalnice ter dvorni svetnik Šuklje, gimn. ravnatelj Wester in dež. sodni svetnik Žmavec, so se ti gospodje zedinili v sledečih načelih glede smeri in svrhe teh predavanj: nanašajo naj se na današnji jugoslovanski pokret in naj služijo v informacije širšemu občinstvu, da se pouči o zemljepisnih, prirodopisnih, kulturnih, zgodovinskih, narodnogospodarskih in prometnih razmerah v Jugoslaviji s posebnim ozirom na naše brate Hrvate in Srbe. — Za sedaj se je določila vrsta 6 predavanj. Vršila se bodo vsako drugo nedeljo popoldan, tako da se nudi tudi našim okoličanom prilika za udeležbo. Ker se dandanes vsak naš človek živo zanima za bodočnost in sestav naše jugoslovanske države ter za kulturne odnošaje njenega prebivalstva, je pričakovati, da bo občinstvo to hvalevredno namero z veseljem pozdravilo. — Predavanja se bodo vršila v veliki čitalnični dvorani. Pobirala se bo vstopnina po 2 K in 1 K za sedeže, po 60 vin. za stojišča, od dijakov po 40 v, v dobrotvorne namene, in sicer za gledališki zaklad Narodnega gledališča v Ljubljani, za Dijaško podporno društvo na tuk. gimnaziji in za podporo sirot po padlih vojakih-rojakih. Preplačila se bodo spričo tega namena hvaležno sprejemala. Vsako predavanje bo prej oglašeno v Dol. Novicah ter po lepakih v Mestu in v Kandiji. — Kot predavatelji so se prijavili gg. prof. dr. Gorjanec, odv. kandidat Režek, vlad. svetn. Seidl, dvorni svetn. pl. Šuklje, prof. dr. Tiller in gimn. ravnatelj Wester. — Občinstvo se vljudno vabi, da v obilnem številu poseča ta predavanja, ki naj bi mu razširila znanje o naši svobodni domovini, o naši oživljeni Jugoslaviji. — Prvo predavanje utegne biti v nedeljo 17. novembra.

Prodaja vojaških konj. Pondeljek dne 11. t. m. bodo v Novem mestu na sejmišču od 8. ure zjutraj dalje prodajali dražbenim potom sto dobro ohranjenih konj. Legitimacij za nakup teh konj ni treba. Kupec mora plačati poleg kupne cene tudi postavno pristojbino za ubožni zaklad.

Pozor, kmetovalci! Mnogi poljedelci imajo namočeno sadje, katerega ne smejo kuhati, ker niso še dobili tozadevnega dovoljenja. Po našem mnenju ni treba čakati tega dovoljenja, ampak naj takoj kuhajo namočeno sadje.

Drago letovišče. V nekem ogrskem letovišču ob Blatnem jezeru strahovito odirajo tja došle Dunajčane in Berolinčane, ki morajo plačevati za stanovanje z dvema sobama do 6000 K, za liter mleka 5 do 6 K in za malo gos 200 K. Tudi vodstvo kopališča strahovito navija cene. — Zakaj pa ne? Ko bi letoviščarji nejimeli denarja, bi pač ne mogli plačevati.

Samomor je izvršil na Dunaju sekcijski načelnik cesarjeve kabinetne pisarne Otokar Mikesch. Z britvijo si je prerezal žilo na vratu. Vzrok samomora je bila grenka bolest zaradi razpale Avstrije.

Za slovenske slepe vojake je nabrala domoljubna gospica Mimi Košakova pri domači igri v Košakovi gostilni v Novem mestu, ki so jo mojstrsko izpeljale mlade nadebudne novomeške gospice dne 30. oktobra t. l., 114 kron 50 vin. Hvala najlepša v imenu slov. slepih vojakov!

Vodnjak „Jordan“ na Gorjancih. Letošnje nenavadno neugodno vreme, obilne bolezni in vsestranske druge vojne neprilike, so nam prečrtale naše načrte, da nismo mogli postaviti vodnjaka na Gorjancih. Upajmo pa, da bo prihodnje leto v vsakem oziru prijetnejše, ta namen izvršiti in končati. Blagoslovljenje vodnjaka bo tem imenitnejše, ker se bo godilo v Jugoslaviji in bo gotovo tudi mir že sklenjen, kar bo privabilo veliko število izletnikov na bajčne gore. Dosedaj se je nabralo za vodnjak 209 K 40 v. G. Jordan ima v rokah 149 K 40 v in U. Horvat 60 K. — Prosimo še nadaljnih darov.

Deseti brat. „Narodna čitalnica“ v Novem mestu priredi v soboto 9. in ponovi v nedeljo 10. novembra predstavo „Deseti brat“. Ljudska igra v petih dejanjih in dveh izpremembah. Godi se v polpreteklem času na Dolenjskem. Vstopnina: sedeži prve vrste 5 K, druge vrste 4 K, tretje vrste 3 K, stojišča 2 kroni. Predprodajo vstopnic v petek 8. in soboto 9. novembra prevzame iz prijaznosti knjigarna Urb. Horvat. Ker je čisti dobiček namenjen „Narodnemu Veču“ in „Dijaški podporni zalogi“ v Novem mestu, se preplačila hvaležno sprejemajo. Začetek obakrat točno ob 8. uri zvečer. Za okrepčila je skrbljeno. K obilni udeležbi vabi odbor.

V Krko je skočila. Zadnjič smo poročali, da je skočila v trenotni zmedenosti v Krko neka ženska in da jo je rešil gotove smrti g. Fischer. K temu še imamo pristaviti, da je bil v rešilnem čolnu tudi čevljarski mojster g. Jožef Lenart, kateri je žensko potegnil z roko v čoln, da je bila tako rešena. Kakor čujemo, so morali oddati sorodniki dotično žensko v bolnico v Ljubljano, da jo preiščejo. Pravijo, da se ji je zmešalo zaradi smrti svoje matere.

Zeleno gnojenje vinogradov.

Zeleno gnojenje trt imenujemo ono gnojenje, pri katerem poddelamo v zemljo večjo množino zelene rastlinske snovi, katera, kadar v zemlji segnije, trte pognoji.

V to svrho se navadno jeseni poseje v vinogradih kako nizko, močno košato rastlino, najbolje kakšno stročnatino, o katerih je znano, da znajo zračni dušik pretvarjati v organski dušik, kajti dušika zemlji najbolj primanjkuje.

Najbolj priljubljena za zeleno gnojenje je rdeča ali laška detelja (inkarnat) zlasti v južnih deželah. Vseje se jo jeseni, meseca septembra; majnika meseca, ko cvete, se jo med trtami podštiha. S tem se spravi na hektar (pičla dva orala) toliko redilnih snovi v zemljo, kolikor jih da 23 do 25 velikih voz (po 10 centov) hlevskega gnoja.

Ako se mesto jeseni seje šele spomladi, se mesto laške detelje priporoča bolj grašica. Vsejati jo je treba že marca meseca, tako da se jo, ko prične cvesti, najpozneje začetkom julija, podkopa.

Pozneje ne kaže več pustiti zemljo obraščeno, ker bi to rašči škodilo in razvoj trtnih bolezni, zlasti paleža in plesnobe, zelo podpiralo.

Najboljše zeleno gnojenje je pa ono, pri katerem se za gnojenje namenjeno zelenje ne prideluje med trtami v vinogradu, ampak na kakem drugem zemljišču v bližini in se, ko tam do cvetja doraste, pokosi in v vinogradu poddela.

Ta način zelenega gnojenja bi se priporočal zlasti pri nas na Dolenjskem, kjer imamo med vinogradi še veliko praznega prostora (pušč). Vse te pušče naj bi se obsejale z nemško deteljo, ki je večletna in jo ni treba vsako leto posebej sejati. Ko prične cvesti, naj bi se jo pokosilo in v vinogradu podkopalo ali podštihalo.

Ako bi na ta način pognojili vinograd vsako drugo, ali pa vsaj vsako tretje leto, vmes pa, bodisi že jeseni ali spomladi pomagali še z umetnim gnojem ali s pepelom, bi popolnoma lahko izhajali brez hlevskega gnoja.

To bi prišlo zlasti prav onim posestnikom, kojih kmetije so od vinogradov zelo oddaljene, tako da ne morejo hlevskega gnoja dovažati, kakor tudi zlasti onim, ki nimajo lastne živine in sedaj v vojni sploh gnoja dobiti ne morejo.

B. Skalicky.

Oglas Narodnega sveta.

V svoji seji dne 27. oktobra 1918 je sklenilo predsedstvo Narodnega sveta sledeče:

1. Glede na to, da državna prehranitvena služba grozi popolnoma odreči, in da bi vsled tega utegnile nastati nedogledne posledice, ustanoviti za vso Slovenijo in Istro lastni urad za prehrano in preskrbo ter pozvati deželno predsedstvo kranjsko, da temu uradu odstopi deželni prehranitveni urad za Kranjsko z vsem pripadajočim aparatom in vsemi organizacijami.

2. Izdati manifest z naznanilom, da kot eksekutivna oblast Narodnega veča prevzame takoj ves prehranitveni in preskrbitveni posel za Slovenijo in Istro.

3. Izdati oklic na vsa županstva in župne urade, v katerem se ti ukrepi predsedstva dajo na znanje ter pozivlja, naj županstva vplivajo na prebivalstvo, da se pokorava odredbam predsedstva Narodnega sveta in takoj že odda določeni kontingent živil.

4. Stopiti zaradi dobave živil nemudoma v stik z Narodnim vyborom v Pragi in Narodnim večem v Zagrebu.

5. Namestiti pri transportnih vodstvih zaupnike Narodnega veča ter se tozadevno obrniti do kompetentnih oblasti.

6. Posredovati pri južni železnici, da osnuje v Ljubljani svoje ravnateljstvo in pri železničnem ministrstvu na Dunaju, da premesti prometno ravnateljstvo iz Trsta v Ljubljano.

7. Odposlati dva uradnika svojega prehranjevalnega in preskrbovalnega urada v Gradec v svrho nadziranja ondotnega „Wohlfahrtsausschuß“, da ne bo rekviriral po slovenskem delu Štajerske.

8. Zahtevati, da kranjski uradni list izhaja odslej v slovenskem jeziku.

V seji dne 29. oktobra se je ustanovil agrarni odsek in petero poverjeništev, katere imajo Narodnemu svetu staviti nasvete glede izprememb uprave in osobja in sicer v politično-upravni, sodni, finančni, poštni in šolski stroki. Člani poverjeništva so naprošeni, to delo kar najhitreje izvršiti.

Poziv Narodnega sveta.

Predsedstvo Narodnega sveta je sklenilo v seji dne 28. oktobra 1918 javno potom časopisja pozvati vse javne urade, ki se nahajajo na Slovenskem ali v Istri, da uradujejo izključno v slovenskem ali srbohrvaškem jeziku. Slovenski in srbohrvaški jezik sta občevalni in poslovni jezik naših javnih uradov.

Pozivljamo posebno sodne urade, srednje šole in železniške urade, da pričnejo takoj uradovati v našem jeziku. Vsi uradi naj javijo Narodnemu svetu, da so vzeli ta poziv na znanje ter sporočijo, katere izpremembe so tozadevno uvedli. — V Ljubljani, 29. oktobra 1918. Ivan Hribar l. r., dr. Josip Jerič l. r., Anton Kristan l. r.

Prodekan **Valerian Učak** obvešča vse prijatelje in znance, da je njegov predragi jedini brat, gospod četovodja

Rudolf Učak

zapisnikar pri vojnem sodišču

umrl 27. oktobra v rezervni bolnici v Briksenu na Tirolskem ter bil ravnotam pokopan 29. t. m.

Njegova duša bodi priporočena v molitev in spomin pri sv. maši!

Podzemelj v Belokrajini, 30. oktobra 1918.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Razvedrilo.

Pravice ni. Tat A: „Brate, ni več pravice na svetu!“ — Tat B: „Verjamem, ker sicer bi naju že davno obesili!“

Smrt skopuha. Skopuh v zadnjih zdihljajih se še vzdigne iz postelje ter pihne luč, ki mu jo držijo rekoč: „Pač škoda za drago svečo, saj lahko v temi umrjem!“

Gotova obljuba. Neki trgovec pošlje svojega hlapca k slepcu tirjat za dolg. Slepec pa reče hlapcu: „Reci gospodu, da jih lepo pozdravljam in obetam, da jim bom do zadnjega vinarja plačal, kakor hitro jih kje vidim.“

Modri svet. Glumači so malega otročička pozabili v neki kmečki hiši. Vse ugiblje, odkod bi otrok bil, pa ne morejo izvedeti. Na to pravi hišna mati: „Pustimo ga, da odraste, potlej bo že povedal, odkod je prišel!“

Dobro je povedal. Orožnik priganja zločinca, naj hitreje stopa, ta pa se odreže: „Le nikar ne bodite tako sitni! Kaj pa bi vi počeli, če bi nas ne bilo?!“

Hvala — pa kaka. Tone: „No, Jožek, danes so te pa v oštariji hvalili!“ — Jožek: „Kaj pa so dejali?“ — Tone: „Da je še dosti večjih lumpov, kakor si ti!“

Pred poroto. Zagovornik: „Pomislite gospodje porotniki, da je moj varvanec kradel v najtemnejši noči, ko je silno težko ločiti, kaj je moje in tvoje!“

V zbornici poslancev. „... Gospoda moja! Trditev gospoda predgovornika je pena. Če ji le nekoliko na zóbe pogledamo, bomo videli, kako na slabih nogah stoji!“

Oznanilo. „Za eno krono preženem vsako stenico. Ker sem pa zaradi bolezni v postelji, naj se mi živalice in denar dopošlje poštnine prosto. — I. Bolha, izprašan hišni lovec.“

Napitnica. Pri nekem bogatašu je pojedna. Ko je bilo že mnogo napitnic, vzdigne se še hišni gospodar in pravi: „V obilnosti in veselji se moramo tudi revščine spomniti. Živili mestni reveži!“

Vprašanje. Anže: „Zakaj pa vaš psiček vedno jeziček vun moli?“ — Tonček: „Živalca ima prekratek gobček!“

Ni razumel. Zdravnik: „Moj nasvet ste izpolnili, kaj ne, pili ste eno uro pred zajutrkom vodo?“ — Bolnik: „Da, da, a nisem mogel dalje piti, kot samo pet minut.“

Na prodaj sta

štedilnik s štirimi cilindri in pralni stroj. — Kje, pove uprava Dol. Novic.

ŽENSKE LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

Čoln na štiri vesla, za štiri, tudi za šest oseb — prodam radi preselitve. — Več se izve pri naredniku KRŽE-tu na novomeškem kolodvoru.

Slovenci, pozor!

J. TOMŠE, električni inštalater, Novo mesto, Narodni dom št. 145, se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela ter ima v zalogi žarnice več vrst, ključe, žico, izpreminjevalce toka, svetilke i. t. d., po najnižjih cenah. Lepo in zavarovano delo. Prevzema tudi delo v vseh jugoslovanskih deželah.

IŠČEM SOBO

z morebitno oskrbo, najraje pri družini v Novem mestu ali Kandiji. Ponudbe na: FRANJO PIRC, štabni ognjičar, t. č. Toplice, Dolenjsko.

BRATJE SCHÖN

Dunaj I., Fischerstiege Nr. 8

priporoča svojo bogato zalogo

: galanterijskega : nürnberškega blaga in drobnarije na debelo trgovcem.

Zastopnik: Josip KLEINDIENST, Rudolfovo.

V najem se odda s 1. decembrom t. l. - mestni mlin - na turbino in žaga

vse v dobrem stanju, z lepim stanovanjem v krasni legi in z dobrim prometom. Pridna družina dobi s tem dobro preživljenje. Ugodni plačilni pogoji.

Gospodarski odbor mesta Metlike v Metliki na Kranjskem.

Večjo množino žgane žice

(drat) štev. 14, 16 in 18, kakor tudi žeblje št. 34/80 je takoj za oddati. Vprašanja je poslati na Jakob Menart, Domžale, Gorenjsko.

Manjše posestvo

v Novem mestu ali okolici obstoječe s hiše in hlevov, dveh do treh oralov njiv, travnika in vrta se želi kupiti. Naslov se dobi pri upravništvu „Dolenjskih Novic“.

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.